

GYEREKKOROM PÁSZTÓJA

A pásztói évek vésődtek legmélyebben a szívembe, s ez érthetővé válik, mihelyt sorolni kezdem ragaszkodásom helyeit, tárgyait. Ha a gyerekkorunkra való visszaemlékezés örömet jelent számunkra, boldog indulásról beszélhetünk. Amikor embersorsokba nézünk vissza, mindig nagy szerepet tulajdonítunk az első tizenkét évnek, a gyerekkor fontosságát sokszor hangsúlyozzuk, elismerjük.

Az én életem szeretetteljes családi légkörben indult, szüleim szeretete, nagy gondja vett körül tizennyolc éves koromig. Örömteli gyerekeim talpköveit a nagycsalád rakta le. Anyukáék kilenc testvérnek örültek otthon, szerették egymást, szép kapcsolatban éltek együtt, felnőttkorukban is ragaszkodtak egymáshoz. Nagy dolognak tartottam életem során, hogy nagyobbreszt rajongással szerettem őket. A közelemben élőkhez való komoly ragaszkodásom végigkísérte kisgyerekeimet, majd középiskolás koromat tette meleggé, széppé. Izgalommal gondolok arra, képes leszek-e megtalálni, jól értékelni, példákkal bizonyítani mindazt a hatást, amelyet Anyuka családjától kölcsönöztem, és maradandó személyiségjegyként fedezek fel, fogadok el magamban.

Azt gondolom, onnan kell vallatóra fognom az emlékezetem, ahol első eszméző időszakom kezdődött. Az iskoláskorom előtti évek azok, melyekben nagyon játékos, mozgékony gyerekként a természeti környezet vonzott erősen.

Mindig boldogan érkeztem Nagymamámhoz, a hosszú udvarba. A kapunál lépcsők vezettek be a hosszú épület elé, melyben három lakrész különült el, Nagymamáé, egyik fia családjáé és az udvar alsó felében egy lakást bérlő családé. Reggelente megismétlődő gyakorlatom volt, hogy az ágyból egyenesen az udvarra futottam, kedves udvarrészetem, választott tárgyaim közelébe.

A nagyon méretes udvaron a Pásztóra jellemző patak által kerekre gömbölyödött kövek szép száma csalogatott, játékokat sugallt, a földre karcolt *Ugróiskola* vagy az *Adj király katonát!*, az *Ipiapacs* nevűeket s még sokfélét. A játék elsőrendű szerepet kapott nálam, elő kellett teremteni hozzá a társakat, testvérekből, unokatestvérekből, szomszédokból összeverbuvált hasonló korúak csapatát, akikkel aztán színházat, iskolásat, labdajátékok változatait hoztuk össze.

Az udvar végében volt található a számomra legkedvesebb természeti tárgy: a kút. Egyszerre voltam oda érte és félttem tőle, hiszen mélységétől eléggé tartottam. Érdekes mégis számomra, hogy ha nem lehettem e kút közelében, gyártottam magamnak saját kiskutat. Egy literes konzervdobozt beástam a földbe, mellé két elágazó végű botot szúrtam le, erre helyeztem az előre elkészített ágból faragott kis hengert, melyre az erős és vastag fonalat hajtogattam. A henger egyik végébe kemény drótot hajlítottam, hogy forgatni lehessen, és felhúzza, leengedje a fonal végére kötözött pici vödöröt.

Másik nagyon izgalmas része az udvarnak egy nagy tűzfal tövében kiásott verem, gyerekszemmel óriásinak látszó jégverem, melyben gyönyörű jéghasábokat helyeztek el időnként, és szalmával takarva óvták azokat. Ez a csodálatos üreg persze félelmet is üzent nekünk, gyerekeknek, amikor a tűzfalról távozóban a napfény nyomán hatalmas árnyékok jelentek meg, s rajzoltak elénk furcsa figurákat. Nagybátyám hentesműhelye szemben volt a jégveremmel, szomorúságunkra tilos terület a gyerekek előtt.

A legvágóttabb természeti terület mégiscsak a patak partja volt számomra. Ügyesen cikáztam mezítláb a sok remek formájú kövön, vagy még inkább mozdulatlanul állva figyeltem a mesésen csordogáló víz hangját. Odajutni a patakhoz, hallgatni a hangját, ahol csak lehet, szinte mohó kívánságként maradt meg bennem mindmáig. A Mátrában és a Tátrában túrák idején később is mindig cél volt számomra patakot találni, sajnos, ezek ritkább alkalommal adódtak, mint ahányszor szerettem volna. A madarakra is itt, Pásztón, a Kövicses-patak környékén figyeltem fel először, s mélyült el bennem megismerésük vágya, hogy egyre komolyabban foglalkozzam velük, minél többet tudjak róluk.

Nehéz abbahagyni a természet adta jókat, mert még szeretném megemlíteni a frissen fejt *habos tejet*, amelyet naponta ugyanazon időben kaptunk sorba állva, bögrével a kezünkben, amikor a Csonka nevű tehénke hazaérkezett a legelőről.

A lila belű és mesés ízű körte és szép formájú fája, a többféle alma, a zöldborsó, zöldbab, sóska, spenót, szőlő, mind a nemes pásztói ízeket hozták számunkra, a világon finomabbat nem talált volna nekünk senki.

A frissen pergetett mézet se felejtsem el, melyhez hozzátartozik a méheket nagy szeretettel ápoló unokabátyánk, akitől sok évtizede, szinte egész életünkben kapjuk a világ legízletesebb, legszebb színű mézét, s aki a nagycsalád minden tagjának tisztelt, szeretett bátyja.

Nagymamánk a nagycsalád nevelésében korán egyedül maradt, a kötélverő családfőt az akkori nagy betegség, a spanyolnátha vitte el övétől. Édesanyjuk az tán szőlőtermeléssel tartotta fenn életüket, három szőlőföld gyönyörű névvel

megjelölve: Názáret, Világos, Újmál – melyek kisgyerekként ősszel varázsnévként bővültek el engem a mesés szépségű mátrai hegyoldalon.

Az örömben igazán gazdag gyerekkorom legerősebb kiváltója mégiscsak a kilenc testvérből álló családi együttes, melyben mindegyikükre rajongással gondolok, akiket gyakran meg is idézek, mert titkon azt remélem, hogy találok olyan személyjegyeket, amelyek – mellettük élve – mintájukkal hozzám simultak, vagy amelyeket egyre tudatosabban alakítottam aztán hozzájuk hasonlóra.

Hátsó sor: Turcsányi János (sógor), Strémen Antal, Strémen Mária, Strémen József, Strémen Imre, Osim István (sógor)

Középső sor: Turcsányi Jánosné (Strémen Katalin), Strémen Erzsébet, Grósz Katalin (a kilenc testvér édesanyja), Grósz dédmama, Strémen Józsefné (sógornő), Osim Istvánné (Strémen Franciska)

Elöl (gyerekek): Turcsányi Katalin (ölben), Strémen Gyula, Strémen János, Strémen József (ölben), Osim Imre

Hogy a családban kire hasonlítanak a gyerekek, az általában érdeklő a családi és baráti kisközösséget. Én is korán tájékozódhattam elejtett mondatokból, hogy Anyuka három nővére közül Franciska néném tulajdonságai jelentek meg nálam:

gondossága, választékos ízlése, túlzó pontossága. Bárcsak a kézügyessége is átszármaszott volna rám! Különleges kézimunkákat: gobelinképeket, legvékonyabb cérnából bonyolultan horgolt mintákkal tálcakendőket, szűrhimzessel posztó falvédőket, gyerekruhákat alkotott, majd hűgát is maga mellé vette kézimunkakészítő műhelyébe. Szatócsboltocskája Hatvanban a főút élénk forgalmú, keresett beszerzőhelyévé vált, ahol figyelmissége, említett pontossága tetszett vásárlóinak.

Családunkból egyidőben két legényke folytatott a fővárosban komoly tanulmányokat egyetemen, orvosin, illetve vegyészmérnökin. A szünetre a család apraja-nagyja várta őket haza, hosszan készítettük kedvelt finomságaikat, ki Pásztón, ki Hatvanban. Az utat kerékpáron tették meg, így érdekesebb volt az érkezésük, ügyes megfigyelőállásokat jelöltünk ki hozzá magunknak. Az ünnepi fogadás nagy ebédrel zajlott le, szívesen faggattuk, hallgattuk őket, újdonságokat vártunk tőlük gyermekmódra. Orvosnak készülő nagybátyánk a latin és német szövegeket kérte előhozni a fejünkből, nagy szégyen lett volna számunkra a tanult igék ragozását téveszteni, az aktuális lecke szövegét, a memoritert nem jól tudni. A német szavak után énekek következtek, a *Stille Nacht* és sok más kedves dal, szép dallamú karácsonyi énekek sora. A karácsonyeste meghittségét, finom pompáját, érzékeny finomságát, emellett szerény, soha nem túlzó ajándékait az én jó Anyám nővérével együtt, fél éven át titkolózva készítette el. A többi testvér tudásának megfelelően csatlakozott a gyerekek ajándékához, míg azok a karácsonyfa alá értek. Hogy gyönyörködtünk a babaszoba asztalosmunkáján, amelyet hivatali dolga mellett sajátított el egyik nagybátyám. A lelkünket gazdagították vele, hiszen nekünk készítették!

A palóc táj dialektusára gimnazista koromban figyeltem fel, amikor nyári szünetben diákként munkát vállaltunk osztálytársaink közül kevesekkel. A hatvani cukorgyár területén paradicsomkonzerv előállítására is zajlott, vidéki beszerzéséhez a gyümölcsösládát, zöldségeskeretet a helyszínen állították elő. Ezt mi megtanultuk, és rövid időn belül jeles művelői lettünk a láda összeállításának. A paradicsomot válogatni, előkészíteni már könnyebb, csendesebb munka volt, emellett az éneklő lányok hangja is szárnyra kelhetett. A Hatvan környéki községekből, Turáról, Boldogról, Ecsédről, Hortról, Csányról dolgozni járó kedves lányok elhozták magukkal a palóc népdalokat, munka közben egész nap énekeltek. Szövegük palócul, dialektussal együtt került a fülembe. Otthon, iskolában nem így hallottam, csak ritkán, érdekességként használtam. Iskolatársaim között volt, aki felfedezni vélte kiejtésemben. Hitetlenkedésemre megkérdezte, szégyellem talán? A meghatározottabban válaszoltam azt, hogy inkább büszke vagyok rá, hogy nagyszámú magyar emberrel együtt beszélhetem az érdekes, szép palóc dialektust!